

Мартиненко, В. О. Підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування в галузі охорони природного середовища [Текст] / В. О. Мартиненко // Міжбюджетні відносини та податкова політика в Україні : матеріали наук.- практ. конференції, 30.11.2004 р. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ Магістр, 2005.- С. 38 - 39.

УДК 331: 504

Мартиненко Володимир Олександрович
Харківський регіональний інститут НАДУ
при Президентіві України
аспірант кафедрі економічної політики
м.Харків тел.: 732-51-95

Підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування в галузі охорони природного середовища

Зростаючі антропогенні навантаження на природне середовище потребує розробки ефективних систем екологічного менеджменту на регіональному (муніципальному) рівні на основі нормативної регламентації природокористування з врахуванням місцевих природно-господарських умов.

Органи місцевого самоврядування, як розпорядники природних ресурсів є не просто повноцінними учасниками ринкових відносин, але й інструментом проведення ринкових реформ у природоохоронній діяльності.

Нажаль, органи місцевого самоврядування не використовують в повній мірі важелі адміністративного регулювання надані чинним законодавством у частині реалізації природоохоронної діяльності.

Зміни в системі управління економікою сприяли зростанню самостійності місцевих органів влади у прийнятті рішень екологічного спрямування.

Разом з тим, у відповідності з „Основними напрямками державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки” потребує підвищення відповідальності

місцевих органів самоврядування у вирішенні екологічних програм в тому числі за рахунок розробки та реалізації місцевих екологічних програм та проектів [2].

Основним джерелом для реалізації природоохоронних заходів на даний час залишаються платежі (збори) за використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища [1, ст.46]. В той же час, Законом передбачаються й інші регулятори, спрямовані на удосконалення фінансування природоохоронних заходів: введення плати за погіршення якості природних ресурсів [1,ст. 45]; введення екологічного страхування [1,ст. 49]; надання пільг при оподаткуванні підприємств, організацій і громадян у випадку реалізації ними заходів, спрямованих на раціональне використання природних ресурсів і охорону природного середовища, при переході на маловідходні та безвідходні ресурсо- і енергозберігаючі технології; організація виробництва й впровадження очисного устаткування для утилізації забруднюючих речовин і переробки відходів; здійснення інших заходів, спрямованих на поліпшення природного середовища [1, ст. 48].

Утім, слід зазначити, що існуючі економічні механізми та супроводжуючі його економічні інструменти не забезпечують на достатньому рівні фінансування природоохоронних заходів для запобігання забруднення довкілля, а це, в свою чергу, знижує ефективність діяльності органів місцевого самоврядування в сфері охорони навколишнього середовища.

З метою покращення фінансування, необхідно: плату за спеціальне використання природних ресурсів здійснювати за використання всіх без

винятку природних ресурсів: земельних, надр, водних, лісових, рекреаційних ресурсів, тваринного світу і т. д. і вона повинна складатися з трьох видів платежів: за право використання природних ресурсів; на відновлення та охорону природних ресурсів; за понадлімітне використання природних ресурсів та погіршення їх якості.

Плата за забруднення навколишнього середовища має здійснюватись диференційовано залежно від виду забруднення навколишнього середовища і також складатися з двох частин: забруднення в межах та понад ліміту.

Плата за понадлімітне використання природних ресурсів та погіршення їх якості, плата за забруднення навколишнього природного середовища повинна здійснюватись у кратному розмірі (не менше 100) до плати використання та забруднення природного середовища в межах ліміту залежно від розмірів завданої шкоди навколишньому середовищу.

Вирішення питань щодо кратності розміру за понадлімітне використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища має прийматися органами місцевого самоврядування. У компетенцію місцевих органів влади повинно входити управління виробничою, територіальною та соціальною структурами народногосподарського комплексу, який склався в даному регіоні, що дозволить зв'язати господарські інтереси з екологічними. Відповідно до цього децентралізація вирішення питань охорони навколишнього середовища та передача основних повноважень і відповідальності за стан справ у цій галузі місцевим Радам дозволить намітити, організувати і здійснити найважливіші для кожного конкретного регіону природоохоронні заходи на

основі становлення нових асоціативних форм спільної діяльності підприємств, розвитку позавідомчих структур і ринкових методів управління [4].

В напрямку підвищення ролі місцевого самоврядування в галузі охорони довкілля та посилення адміністративного регулювання в частині реалізації природозберігаючих технологій, заслуговує вивчення та впровадження зарубіжного досвіду щодо укладання угод між місцевими органами влади і природокористувачами про попередження забруднення довкілля. Така практика дозволяє істотно заповнити пробіли в законодавчих актах, враховувати конкретні природно-географічні та соціально-економічні особливості території, а також підсилити важелі адміністративного регулювання шляхом включення положень про необхідність реалізації природозберігаючих технологій.

Література:

1. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища”. – Харків: Екологічне законодавство України, 1997. – С. 4-58.
2. Основні напрямки державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Постанова Верховної Ради України від 05.03.1998 р. № 188/98-ВР // Відомості Верховної Ради України, - 1998. - № 38. – с.39.
3. Програма охорони навколишнього середовища м.Суми на 2002-2005 роки. – Суми: „Університетська книга”, 2002. – 95 с.
4. Чумаченько Н. Проблеми регіональної політики в Україні //Людина і політика. – 1999. - №3. – С. 50-56.